Giovanna Borradori, *Filosofie într-un timp al terorii*. *Dialoguri cu Jürgen Habermas şi Jacques Derrida*

Editura Paralela 45, 2005

Cartea îi reuneşte, în două interviuri separate pe doi dintre cei mai influenţi filosofi contemporani care au acceptat, pentru prima oară, în ciuda antagonismelor dintre ei, să apară împreună cu această ocazie: Jürgen Habermas şi Jacques Derrida.

Ideea pentru *Filosofie într-un timp al terorii* s-a născut la câteva ore doar după atacurile teroriste din 11 septembrie, iar Giovanna Borradori a realizat interviurile cu Habermas şi Derrida la foarte puţin timp după atacul terorist asupra teritoriului naţional american, primul de acest fel din 1812 până astăzi: cu Derrida, pe 22 octombrie 2001, iar cel cu Habermas, în decembrie 2001.

Cei doi filosofi nu se sfiesc să critice şi să pună sub semnul întrebării administraţia americană, acţiunile pe care le-a întreprins imediat după 11 septembrie 2001, dar şi Naţiunile Unite, Comunitatea Europeană şi tot ce înseamnă încercarea de a construi o suprastructură internaţională care să guverneze relaţiile dintre state. Şi pentru Habermas, şi pentru Derrida, deşi din raţiuni diferite, statul-naţiune, ca şi ideea de suveranitate par a fi, astăzi, nişte noţiuni desuete sau care, în orice caz, au nevoie de o riguroasă reconsiderare.

Dacă pentru Habermas, problema cea mai spinoasa este faptul că şi Orientul, dar şi Occidentul fac încă apel la discursuri şi acţiuni fundamentate pe religie, pentru Derrida, în schimb, problema pare a fi „uniunea nefericita" a religiei cu tehnologia digitala.

Totuşi, neaşteptate acorduri apar între cei doi: sunt amândoi profund suspicioşi în legătură cu conceptul de „terorism" şi amândoi văd nevoia unei tranziţii de la dreptul clasic internaţional, premiză a modelului statelor-naţiune, la o nouă ordine cosmopolită, bazată pe alianţe continentale.

Giovanna Borradori este profesor asociat de filosofie la Colegiul Vassar, autoarea *Filosofului american*: *conversaţii cu Quine*, *Davidson*, *Putnam*, *Nozick*, *Danto*, *Rorty*, *Cavell*, *MacIntyre*, *Kuhn* (University of Chicago Press), precum şi editorul volumului *Recoding Metaphysics*: *The New Italian Philosophy*.

Ea a trăit pe propria piele atacurile teroriste, având de trecut prin clipe groaznice, despărţita de copiii care se aflau la scoală în capete diferite ale New York-ului şi de soţul său, reporter, care se afla

la datorie în acele clipe. Iată mărturia sa despre naşterea acestei cărţi:

„Printre multe alte gânduri care s-au îngrămădit în mintea mea haotic, mi-am amintit că şi Habermas, şi Derrida planificaseră să vină la New York, separat şi pe canale fără legătură între ele, doar în câteva săptămâni. M-am întrebat: vor mai putea să vină? Ce vor produce din această tragedie? Voi putea să-i întreb? Habermas şi Derrida au venit până la urmă în New York, conform planurilor lor iniţiale şi am avut privilegiul să adun răspunsurile lor la cel mai devastator atac terorist din istorie: ele sunt miezul «Filosofiei într-o vreme a terorii». În ciuda multor referinţe la evenimentele prezente, firul roşu al dialogurilor este să supună analizei filosofice cele mai stringente întrebări privitoare la teroare şi terorism. Dreptul internaţional clasic a devenit desuet în faţa noilor ameninţări subnaţionale şi transnaţionale? Cine e suveran asupra cui? Foloseşte la ceva evaluarea globalizării prin noţiunile de cosmopolitism şi cetăţenie mondială? Este noţiunea politică şi filosofică de dialog, atât de crucială pentru orice strategie diplomatică, un instrument universal de comunicare? Sau este o practică specific culturală, care uneori poate fi pur şi simplu inadecvată? Şi, în cele din urmă, în ce condiţii este dialogul o opţiune posibilă?”

Monica BOTEZ.
Director Comunicare, Editura Paralela 45
Bucureşti, Piaţa Presei Libere, 1, Casa Presei Libere.
Corp C, Mezanin, 6 – 7 – 8, Sector 1, 71341
Tel: (4) 031 – 4022636; Mobil: (4) 07 – 46079711
E-mail: monicaedituraparalela45.ro
Website: www.editura paralela45.ro